

Opasraportti

Fonetiikka (2015 - 2016)

Fonetiikka

Osoite: Fonetiikka, PL 1000, 90014 Oulun yliopisto

Puhelin: opintoneuvoja 0294 48 3375 lehtori Pentti Körkkö, opintoasiainsihteri 0294 48 3385 Kaisa Kosola

Sähköpostiosoite: pentti.korkko(at)oulu.fi.

www-sivut: <http://www.oulu.fi/fonetiikka/>

Opinto-oikeus

Fonetiikan opiskeluoikeus on kaikilla läsnä olevaksi ilmoittautuneilla Oulun yliopiston opiskelijoilla. Perusopintoja voi ryhtyä suorittamaan sen jälkeen, kun Fonetiikan peruskurssi (694500P) tai vastaava opintojakso on suoritettu. Opinnot on suositeltavaa aloittaa syyslukukaudella, mutta aloittaminen kevätlukukaudella on myös mahdollista.

Opintoneuvonta

Opintoneuvontaa antaa fonetiikan lehtori Pentti Körkkö vastaanottoaikoinaan ja sopimuksesta muinakin aikoina. Vastaanotto: torstaisin klo 12–13, puhelin 029 448 3375. Sähköpostiosoite: [pentti.korkko\(at\)oulu.fi](mailto:pentti.korkko@oulu.fi)

Fonetiikka

Fonetiikka (Phonetics, Phonetik, Fonetik) on kielitieteen erikoisalue, jossa tutkitaan kielellisen viestin välittymistä puheena. Tieteenalan perinteinen jaottelu erottelee puheen tuottamisen, puheen ääniopin (akustiikan) ja puheen havaitsemisen jossain määrin itsenäisiksi, silti perusteiltaan toisistaan riippuviksi tutkimusalueiksi. Fonetiikassa puheen ilmiöitä voidaan tarkastella useista näkökulmista, sillä puheessa on puhujakohtaisia, yksilöllisiä ominaisuuksia ja kielikohtaisia piirteitä sekä myös ominaisuuksia, jotka ovat kaikille maailman kielille yhteisiä. Kielitieteellinen näkökulma puheeseen on fonetiikan opinnoissakin keskeistä, onhan viestinnässä käytetty kieli puhe-elimistön toimintaa, puheääntä ja sen havaitsemista voimakkaasti säätelevä perustekijä. Foneettisen tutkimuksen monitieteisyys näkyy myös fonetiikka-oppiaineen sisällössä: tutkimuskohteen ilmiöiden mukaisesti fonetiikassa on mm. kielitieteellisiä, fysiologisia, ääniopillisia ja havaintopsykologisia osia.

Foneettista tutkimustietoa voidaan soveltaa vieraiden kielten opiskelussa, puheviestinnässä mm. puhetekniikan ja äänenkäytön alueilla sekä logopediassa puheen ja kielen häiriöiden tutkimuksessa ja kliinisessä puheterapiassa. Muita mahdollisia sovellusaloja ovat foniatria, audiologia, mediatieteet, viestintäteknologia - erityisesti puheteknologia (mm. automaattinen puheentunnistus) - sekä laulututkimus.

Miksi opiskelen fonetiikkaa?

Puhe on meille kaikkein tärkein viestintämuoto. Puheen keskeistä merkitystä ei aina tule ajatelleeksi, koska puhuminen on yleensä itsestäänselvää ja luonnollista toimintaa. Puheen keskeisen merkityksen huomaakin monesti vasta silloin, kun puhumiseen liittyy tilapäisiä tai pitempiaikaisia ongelmia, esimerkiksi puhe-elimistöön kohdistuvan sairauden tai vamman vuoksi tai jos emme osakaan tuottaa sellaista puheääntä, jota vieraskielinen kuulijamme

ymmärtäisi. Fonetikka on juuri se tieteenala ja oppiaine, jossa voidaan tarkastella puheen kaikkia ilmiöitä: puheäänien tuottamista (miten puhe-elimestöllä saadaan syntymään puheääntä), puheäänien yksilöllisiä, kielikohtaisia ja yleisiä piirteitä sekä puheen kuulemista ja ymmärtämistä.

Oulun yliopistossa fonetiikkaa voi opiskella vain sivuaineena; fonetiikka sopii sivuaineeksi etenkin kieliaineissa (suomi, ruotsi, saame ja ns. vieraat kielet) ja puheviestinnässä (puheoppi); teemojensa ja aiheensa puolesta fonetiikalla on luontevia sivuaineyhteyksiä myös esim. audiologiaan, fysiologiaan, mediatieteisiin ja tiedotusoppiin.

Jos sinua kiinnostavat kielet – äidinkieli ja sen murteet tai vieraat kielet – ja olet ajatellut valmistuvasi mieluummin tutkimuspainotteiseen ammattiin tai työhön, fonetiikka on erittäin sopiva kielitieteellinen ainevalinta. Luonnollisestikaan fonetiikan opinnot eivät ole esteenä opetuspainotteiseenkaan työhön tai ammattiin valmistumiselle, sillä fonetiikan ydinaihe on sielläkin keskeisessä asemassa. Fonetikan opintoja suorittaneena tutkijana – tai opettajana – voit erikoistua mm. kielenopetukseen ja -oppimiseen liittyviin äänteellisiin ilmiöihin. Tutkijana, jolla on takanaan fonetiikan opintoja ja siten fonetiikan ilmiöiden ja metodien asiantuntemusta, voit tarkastella jonkun yksittäisen kielen äänteellisiä piirteitä tai kielten universaaleja puheen ilmiöitä tai puheen ilmiöitä silloin, kun puheessa on normaalista poikkeavia piirteitä. Foneettinen asiantuntijuus ja metodien hallinta antaa sinulle myös mahdollisuuden tehdä konkreettisia, mittauksiin perustuvia havaintoja niin lasten ääntelystä ja puheenkehityksestä kuin vaikkapa laulajien ja puhetaiteilijoiden äänenkäytöstä. Foneettinen tutkimus on monitahoinen alue, jossa yksittäinen tutkija voi helposti löytää oman mielenkiinnon kohteensa ja näin foneettisessa tutkimuksessa voit erikoistua tarkastelemaan puhetta kielitieteellisestä, logopedisesta, lääketieteellisestä tai psykologisesta näkökulmasta poissulkematta taiteellistakaan näkökulmaa.

Fonetikkaa opintoihinsa sisällyttävien ammatillinen sijoittuminen on vaihtelevaa. Fonetikan opintoja suorittanut voi toimia erilaisissa puheeseen ja puheviestintään liittyvissä tutkimus-, opetus- ja/tai asiantuntijatehtävissä korkeakouluissa, tutkimusprojekteissa, yrityksissä tai muissa organisaatioissa.

Perusopinnot ja osaamistavoitteet

Perusopinnot tavoitteena on, että opiskelija osaa kuvata, selittää ja analysoida puheen ilmiöitä ja puhetta kielellisen viestin välittäjänä, hän osaa valita ja ottaa käytäntöön foneettisia kielentutkimusmenetelmiä ja arvioida fonetiikkaa systemaattisena puhetta tutkivana tieteenalana. Perusopinnot ja tutkimuspainotteiset jaksot mahdollistavat opiskelijan keskittymisen kiinnostuksensa mukaisiin aiheisiin.

Opintojaksot

694500P	Fonetikan peruskurssi, 3 op
694511P	Puheen tuottaminen ja havaitseminen, 6 op
694512P	Fonetikka ja fonologia, 6 op
694513P	Akustinen fonetiikka, 5 op
694514P	Kokeellinen akustinen fonetiikka, 6 op

Tutkintorakenteisiin kuulumattomat opintokokonaisuudet ja -jaksot

- 694513P: Akustinen fonetiikka, 5 op
- 694500P: Fonetikan peruskurssi, 3 op
- 694512P: Fonetikka ja fonologia, 6 op
- 694514P: Kokeellinen akustinen fonetiikka, 6 op
- 694511P: Puheen tuottaminen ja havaitseminen, 6 op

Opintojaksojen kuvaukset

Tutkintorakenteisiin kuulumattomien opintokokonaisuuksien ja -jaksojen kuvaukset

694513P: Akustinen fonetiikka, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2015 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Pentti Körkkö

Opintokohteen kielet: suomi

Laajuus:

5 op (135h opiskelijan työtä)

Opetuskieli:

suomi, englanti

Ajoitus:

2. kevätlukukaudesta alkaen

Osaamistavoitteet:

opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa selittää puheen akustisen teorian ja hallitsee puheen akustiikan käsitteet; hän tunnistaa ja osaa kuvata puheen akustisia piirteitä ja niiden yksilöllisiä ja kielikohtaisia vaihteluita sekä tuntee puheen auditiivisen havaitsemisen prosessit

Sisältö:

akustiikan perusteet, puheen tuottamisen akustinen teoria, vokaalien, konsonanttien ja prosodisten piirteiden akustiikka, puheen auditiivinen havaitseminen

Järjestämistapa:

kirjatentti

Toteutustavat:

tenttikirjallisuuteen perehtymistä 131h, tentti 4h

Kohderyhmä:

kielten pää- ja sivuaineopiskelijat

Esitietovaatimukset:

esitietoina vaaditaan opintojaksojen 694500P Fonetiikan peruskurssi, 694501P Puheen tuottaminen ja havaitseminen sekä 694502 Fonetiikka ja fonologia suorittaminen

Yhteydet muihin opintoihin:

-

Oppimateriaali:

vaadittu tenttikirjallisuus: Johnson (2012), Acoustic and auditory phonetics ja Suomi (1990), Johdatusta puheen akustiikkaan

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

kirjallinen tentti, arviointikriteerit pohjautuvat osaamistavoitteisiin; lue lisää opintosuoritusten arvostelusta yliopiston ao. verkkosivulta

Arviointiasteikko:

1–5 (0 = hylätty)

Vastuuhenkilö:

fonetiikan lehtori

Työelämäyhteistyö:

-

Lisätiedot:

-

694500P: Fonetikan peruskurssi, 3 op

Voimassaolo: 01.08.2005 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Pentti Körkkö

Opintokohteen kielet: suomi

Laajuus:

3 op (81h opiskelijan työtä)

Opetuskieli:

suomi

Ajoitus:

1. syyslukukauden 1. ja 2. periodi

Osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa selittää puheen tuottamisprosesseja, hän hallitsee äänteiden ja äänteellisten ilmiöiden foneettisen kuvaus- ja luokitteluterminologian sekä tuntee suomen kielen äännejärjestelmän

Sisältö:

puhe kielen ilmiönä, puheen tuottaminen, äänteiden kuvaus ja luokittelu, puheen prosodiset piirteet

Järjestämistapa:

lähiopetus sisältäen verkkoharjoitusosion

Toteutustavat:

luento-opetus 24h / itsenäistä verkkotyöskentelyä 9h / itsenäistä opiskelua 46h sisältäen suositeltuun kirjallisuuteen perehtymisen ja tenttiinvalmistautumisen / 2h tenttitilaisuus

Kohderyhmä:

kielten pää- ja sivuaineopiskelijat

Esitietovaatimukset:

-

Yhteydet muihin opintojaksoihin:

ei-suomalaisilla opiskelijoilla tenttikirjana on Rogers (2000), The Sounds of Language – An Introduction to Phonetics (Chapters 1 and 9–14), tenttitilaisuudet samat kuin suomenkielisillä

Oppimateriaali:

suositeltu kirjallisuus: Suomi, Toivanen & Ylitalo (2006), Fonetikan ja suomen äänneopin perusteet, Osa I

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

kirjallinen tentti, arviointikriteerit pohjautuvat osaamistavoitteisiin; lue lisää opintosuoritusten arvostelusta yliopiston ao. verkkosivulta

Arviointiasteikko:

1–5 (0 = hylätty)

Vastuuhenkilö:

fonetiikan lehtori

Työelämäyhteistyö:

-

Lisätiedot:

-

694512P: Fonetikka ja fonologia, 6 op

Voimassaolo: 01.08.2015 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Pentti Körkkö

Opintokohteen kielet: suomi

Laajuus:

6 op (162h opiskelijan työtä)

Opetuskieli:

suomi, englanti

Ajoitus:

1. kevätlukukaudesta alkaen

Osaamistavoitteet:

opintojakson suoritettuaan opiskelija hallitsee kielten foneettisten ja fonologisten ilmiöiden ja prosessien kuvaamisen käsitteet; opiskelija osaa analysoida kielten foneettisia, fonologisia, fonotaktisia ja morfofonologisia ilmiöitä

Sisältö:

fonetiikan, fonologian, fonotaksin ja morfofonologian keskeiset käsitteet; suomen kielen fonologian perusteet

Järjestämistapa:

tenttikirjallisuus

Toteutustavat:

tenttikirjallisuuteen perehtymistä 158h, tentti 4h

Kohderyhmä:

kielten pää- ja sivuaineopiskelijat

Esitietovaatimukset:

esitietoina vaaditaan opintojakson 694500P Fonetiikan peruskurssi suorittaminen

Yhteydet muihin opintojaksoihin:

-

Oppimateriaali:

vaadittu tenttikirjallisuus: Clark, Yallop & Fletcher, An Introduction to phonetics and phonology ja Suomi, Toivanen & Ylitalo, Fonetiikan ja suomen äänneopin perusteet, Osa II Johdatus suomen kielen äänneoppiin

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

kirjallinen tentti, arviointikriteerit pohjautuvat osaamistavoitteisiin; lue lisää opintosuoritusten arvostelusta yliopiston ao. verkkosivulta

Arviointiasteikko:

1–5 (0 = hylätty)

Vastuuhenkilö:

fonetiikan lehtori

Työelämäyhteistyö:

-

Lisätiedot:

-

694514P: Kokeellinen akustinen fonetiikka, 6 op

Voimassaolo: 01.08.2015 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Pentti Körkkö

Opintokohteen kielet: suomi

Laajuus:

6 op (162h opiskelijan työtä)

Opetuskieli:

suomi, englanti

Ajoitus:

3. syyslukukaudesta alkaen

Osaamistavoitteet:

opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa itsenäisesti toteuttaa instrumentaalisen (kokeellisen) tutkimuksen, joka perustuu puheäänien akustisiin mittauksiin; hän osaa kerätä puheääniaineistoja, valita ja käyttää tarkoituksenmukaisia analyysimenetelmiä ja tulkita mittaustuloksia ja hän hallitsee akustisten mittausten tieteellisessä raportoinnissa tarvittavien työkalujen ja työkaluohjelmien käytön perusteet

Sisältö:

puheäänien tallennus, puheäänien käsittely tietokoneympäristössä, akustisen fonetiikan tutkimusalueet, puheen akustinen analyysi ja akustiset mittaukset, tieteellisen mittausraportin suunnittelu ja kirjoittaminen

Järjestämistapa:

lähiopetus sisältäen demonstraatioita, ohjattuja ja itsenäisiä harjoituksia, laboratoriotyöskentelyä, kirjallisia töitä

Toteutustavat:

demonstraatioita 10h, itsenäistä kirjatenttiin valmistautumista 60h, aineistonkeruu, akustinen analyysi ja mittaukset (ryhmätyöskentely) 30h, kirjallisia töitä 40h, yksilöllistä ohajausta 18h, tentti 4h (yhteensä = 162h)

Kohderyhmä:

kielten pää- ja sivuaineopiskelijat

Esitietovaatimukset:

esitietoina vaaditaan seuraavien opintojaksojen suorittaminen: Fonetikan peruskurssi (694500P), Puheen tuottaminen ja havaitseminen (694501P), Fonetikka ja fonologia (694502P) ja Akustinen fonetiikka (694503P)

Yhteydet muihin opintoihin:

-

Oppimateriaali:

vaadittu tenttikirjallisuus: valikoituja kappaleita (n. 200 sivua, sovitaan vastuuhenkilön kanssa) seuraavista teoksista: Kent & Read (2002), The acoustic analysis of speech; Kent (1997), The Speech sciences; Hardcastle & Laver (1999), Handbook of phonetics sciences

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

kirjallinen tentti, demonstraatioihin ja harjoituksiin osallistuminen; arviointikriteerit pohjautuvat osaamistavoitteisiin; lue lisää opintosuoritusten arvostelusta yliopiston ao. verkkosivulta

Arviointiasteikko:

1–5 (0 = hylätty)

Vastuuhenkilö:

fonetiikan lehtori

Työelämäyhteistyö:

-

Lisätiedot:

-

694511P: Puheen tuottaminen ja havaitseminen, 6 op

Voimassaolo: 01.08.2015 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Pentti Körkkö

Opintokohteen kielet: suomi

Laajuus:

6 op (162h)

Opetuskieli:

englanti

Ajoitus:

1. kevätlukukaudesta alkaen

Osaamistavoitteet:

opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa kuvata ja selittää puheen tuottamisen ja havaitsemisen mekanismeja sekä tuottamisen ja havaitsemisen teorioita

Sisältö:

opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa kuvata ja selittää puheen tuottamisen ja havaitsemisen mekanismeja sekä tuottamisen ja havaitsemisen teorioita

Järjestämistapa:

kirjatentti

Toteutustavat:

tenttikirjallisuuteen perehtymistä 158h, tentti 4h

Kohderyhmä:

kielten pää- ja sivuaineopiskelijat

Esitietovaatimukset:

esitietoina vaaditaan opintojakson 694500P Fonetikan peruskurssi suorittaminen

Yhteydet muihin opintoihin:

-

Oppimateriaali:

vaadittu tenttikirjallisuus: Raphael, Borden & Harris (2011), Speech Science Primer ja Ashby & Maidment (2005),
Introducing Phonetic Science

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

kirjallinen tentti, arviointikriteerit pohjautuvat osaamistavoitteisiin; lue lisää opintosuoritusten arvostelusta
yliopiston ao. verkkosivulta

Arviointiasteikko:

1–5 (0 = hylätty)

Vastuuhenkilö:

fonetiikan lehtori

Työelämäyhteistyö:

-

Lisätiedot:

-